

xella de la cuyna --- *ayguera* de la cuyna o çafarex: lavatrina», p. 228], sign. avui estès a tot el domini continental, fins a l'Alt Pallars i Andorra;¹⁹ també *ayguera de sala* per a 'aquàrium [peixera]' [1575, OPou, ib.]; designa, d'altra banda, diversos tipus especials de rec i aranjaments d'aigua de regatge o d'altre caràcter agrícola, en particular un tipus molt comú de sèquia, des de la Vall d'Aran (*aigoèra*), passant per comarques pallareses (com la V. d'Assua, a Rodés, on hi ha la *font del Comellot de l'Aigüera*,¹⁰ etc.), la zona Segrià-Garrigues (Granyena, Sarroca, Llardecans, 1935) i seguint cap a terra valenciana;²⁰ també rossellonès, però a Talteüll una *aygèra* és un cocó o cadolla tapat; cf. encara *CostMancom. II*; i el lleon. i beirão *aigüeira* «arroyo, reguera» (Sanabria,¹⁵ etc.; Fz. Duro, *MemHistZam.* iv, 468; *RFE* v, 30). *Aigüerola* nom d'un moixó, Cardós, Vall Ferrera, V. d'Aran (*aigoaròla*), gascò *aygarole*, Palay). *Aigüerada*; *aigüeral*. *Aigüerull*; *aigüerulles*. *Aiguós* [S. xiv, Eiximenis]; *aiguositat*.²¹

Derivats de forma cultista: *aquàrium* [fi S. XIII *acàrius*, Llull, *Arbre de Sciència* II, 115, 114, com a nom de signe del Zodíac; *aquari*, id., 1660, *DTO.*; per a una peixera, fi S. xix]; *aquàtic* [1617, Agustí; 1695, Lacav.], abans també *aquàtil* [1660, *DTO.*]; *aquatat* (Llull); *aquós* [S. xv, Cauliac]; *aquositat* (id.). *Aquarella* [Lab. 1864, Vogel], de l'it. *acquarella*; *aquarellista* [id.].

DERIV. amb prefix: El ll. ADAQUARE que tan vivaç i abundosa prole va donar en llengua d'oc,²² també deixà rastres en comarques del NE. del cat.: *ayguar*, fi S. XIII ['diluir amb aigua, amarrar', *VidesR.*, gloss.]; *adaiguar* 'regar' encara en doc. ross. de 1313 (*adaygar*, *RLR* xxix, 75, cf. el context, s. v. *BASSA*). Formació amb la qual coincideixen amplament les accs. d'IN-AQUARE, *enayguar* [mj. S. XIII, tr., *Proverbis* de G. de Cervera, 42, que Ant. Thomas explica «couper d'eau (en parlant du vin)»: «si-l vis te fay doler e vols massa parlar, / cayla e vay jaser, e fay l'autr' enayguar»; id. en Jaume I, *Cròn.*, 382]; avui també 'regar' a tot l'Alt Empordà («*anaigábà em la puaràykè*», a Cantallops, 1958, etc.); avui *s'ennaigar* en el Ross. és 'ambicionar un menjar, encapritxar-s'hi';²³ *estar enaigats* les criatures és un mal del qual es donen explicacions vàries, descriptives i etiològiques, algunes potser secundàries (com la que reporta *AlcM* de la Seu d'Urgell); potser hauria vingut de la idea d'"anar-se'n com aigua, tenir diarrea";²⁴ *enaiguadura* [nom d'aqueix mal, que junt amb *enaiguar-se* ja figura en la *Flos Medic.* del S. xv, *AlcM*]; *enaiguetes*; *enaiguatjar*, *enaiguatit*; *enaigualir*, *enaiguir*.

+*Desaiguar*:²⁵ fou omès en *Dfa.* i altres, per un estrany i inexplicable oblit, car no solament és d'ús general en tots els dialectes catalans, sinó que és l'expressió més popular i genuïna, en tot el domini lingüístic, de la idea de 'desembocar' (un corrent d'aigua en un altre, en el mar, etc.) [S. xvii, en el manresà Magí Canyelles; molts excs. en les diverses constr. —refl., tr., intr.— en Verdagner, etc.: *AlcM*]; +*desaigüe* m. (o *desaigue*: que *AlcM* no registra amb una

grafia ni l'altra, si bé dóna un masculí (!) *desaiga*, localitzat a l'Empordà);²⁶ més general i freqüent que enlloc és l'ús de *desaigüe* m. a tot el País Valencià i zones immediates del Principat, aplicat allí especialment als desaigües i albellons de les terres conreades, i als escorrims dels recs, sèquies i altres dispositius de regatge; entre molts que tinc anotats: *un desaigüe* és un rec que dóna sortida a les aigües d'una partida (de marjal, etc.) a Sollana (p. ex. el *desaigüe del Romani*); als Marxos hi ha uns *desaigües* amb sèquies cobertes, per on l'aigua *s'azgòla*, a Pedreguer; a Guardamar, la Rasga «és un *desaigüe*»; a Olocau del Rei, en forma aragonesa, *un desaigüe* (1961-63); *desaiguador*; *desaiguament*.

Sotaigat, a la Costa de Llevant (1920...) i a Mallorca: *una roca sotaigada*, *un escull sotaigat* (*sotaigat*, St. Pol, etc.) 'cobert per una capa soma d'aigua de mar'; *el Morro d'en Feliu està sotaigat*, sentit al Port d'Andratx (1964).

²⁰ CrT.: *Aiguarent* [c. 1400, St. Vicent F., *Sermons* I, 102.4; de primer femení «lo oli pesa menys que les altres, exceptat la *ayguarent*», 1575, OPou, *ThPu.*, 25; i així encara en els textos dels Ss. xv-xviii recollits per *AlcM*, si bé ja *lo aygua ardent* en doc. de Soller de 1596];²⁷ *aiguarenteria* no és «botiga on venen aiguarent» (*AlcM*), Lab. 1839; sinó 'fecina, fàbrica o destileria d'aiguarents i altres licors' (a Bocairant n'he vist ruïnes d'una de força antiga, etc.); *aiguarentat*, *aiguarenti*, *aiguarentós*. *Aiguabarloc* 'barreja de neu fosa amb fang' (Ripoll; *JAmades*, *BDC* xix, 75), amb un segon membre obscur, potser un derivat en -oc del pall. *bard* 'fang', arag. *bardo*, etcètera.²⁸

Aiguabarraig [no Lab. 1839; però apareix ja en molts treballs geogràfics i excursionístics de fi S. xix i c. 1900, com els més antics volums de les guies de CATorras, Solé i Santaló, A. Osona, *GeogrGralCat.* de Carreras C.; dicc. Bulbena, 1919, no 1905; *CostMancom. II*]; *aiguabarrejar-se* (només *Dfa.*, no *AlcM*, etc.), i sembla ser tret d'*aiguabarraig*, no a la inversa. *Aiguabatent*; -*batre*; -*batut*. *Aigua beneïta* [*DTO.*, 1660];²⁹ d'on *aiguabeneïter*, *aiguabeneïtera* (*BDC* xx, 298; més freqüents encara en la forma abreujada *una beneïtera*).

⁴⁵ *Aiguacama* [mallorquí 'vi de poca substància', 'brou o qualsevol altre líquid de poca substància', registrats pel dicc. d'Amengual, però no en altres fonts mallorquines (*Dfgra.*) i *AlcM* només el dóna en el sentit de 'brou de poca substància', i com a propi de Binissalem, que és d'on era Amengual: hi ha paral·lel d'expressió entre aquest ús de *cama* i el de *pie* en el cast. *aguapié* nom del vi insubstancial]; *aguapié* és ja mossàrab andalusí en la forma *aguapí*, port. *aguapé* (cf. *DCEC* I, 68b10, i l'article *ZUPIA* del meu dicc.), de manera que *aigua-cama* és possible que sigui calc o imitació de quelcom de molt antic en aquesta regió.

Aiguacuit [1455, *Conex. de Spicies*; també en un doc. del S. xvii, citat per Careta, *Dicc. de Barbr.*, s. v. *cola*; així com en el doc. barceloní de CCandi, *MiscHistCat.* II, 198, que citarem s. v. *MOTLLO*;